

DUPLİKASYONUN ÖNLENMESİNDE DANIŞMANIN ROLÜ

Cem UZUN, Mustafa İNAN

Giriş

Tıp Dergilerine gönderilen yazılar daha önce başka yerde kısmen de olsa yayınlanmamış olmalı veya yayınlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır. Bunu hemen hemen bütün dergiler istemektedirler (1) ve yayın hakkı devir formlarında ve/veya başvuru mektuplarında bunun belirtilmesini isterler. Ayrıca gönderilen yazının aynısı veya içeriğinin bir bölümü daha önce bilimsel toplantılarda sunulmuş, özeti veya tam metni basılmış ise başvuru esnasında mutlaka editöre bildirilmelidir.

Günümüzde yayın sayısının artışı, akademik yükseltmelerde yayın kalitesinden ziyade sayısının dikkate alınması, indekslerin yaygınlaşması, yayın tarama ve arama imkânının kolaylaşması, elektronik yayıncılığın ilerlemesi, tamamen elektronik olmasa da birçok derginin elektronik versiyonunun olması ve burada yazıların asıl baskı öncesi elektronik yayınlarının yapılması gibi neden ve imkânlar sonucu dergiye gönderilen, değerlendirme aşamasında olan, kabul edilmiş baskı bekleyen veya basılmış olan yazılar eğer daha önce başka bir yerde basılmış ise bunların tespiti kolaylaşmıştır. Bunun sonucu olarak, son zamanlarda duplikasyon (çoklu yayın) kusuru ile sık karşılaşılıyor olabilir.

Bu yazının amacı hem son yıllarda artış olduğunu düşündüğümüz duplikasyona dikkat çekmek, hem de danışmanların duplikasyonun önlenmesi ve tespitindeki rolünü vurgulamak ve neler yapabileceğini irdelemektir.

Duplikasyonun tanımı

Duplikasyon (çoklu yayın / yinelenen yayın), daha önce başka bir yayın organında basılmış veya elektronik ortamda paylaşılmış olan bir yazının aynı veya büyük oranda benzeri olan verilerinin ve sonuçlarının yazarlarından en az birinin ortak olduğu bir başka yazıda verilmesidir (1-4). Bunun bazı istisnaları olmakla beraber, yayının duplikasyon olarak kabul edilmemesi için gerekli koşullardan en önemlisi, editörlerin ve yazarların önceden bundan birbirlerini haberdar etmiş ve bu konuda anlaşmış olmalarıdır (3).

Duplikasyon hem önceki dergiye hem de sonradan yayınlanan dergiye "büyük saygısızlık ve iyi niyeti kötüye kullanma" olarak değerlendirilmektedir (1).

Neden yapılmaktadır?

Duplikasyonun başlıca nedeni olarak fazla yayın sahibi olma isteği, akademik yükseltmede hileli avantaj elde etme ve araştırma desteği almada haksız kazanç sağlama olarak bildirilmektedir (4,5). *Balkan Medical Journal* olarak bizim deneyimlerimize göre duplikasyonun bir başka nedeni de yazar(lar)ın zaman kazanmak ve erkenden yayın sahibi olmak için yazılarını birden fazla dergiye göndermeleri ve sonra ciddi ihmâl, bilgisizlik ve sorumsuzluk sonucu olayların kontrolden çıkmasıdır.

Prof. Dr. Cem UZUN (Baş-Editör) cemuzun@yahoo.com

Balkan Medical Journal, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi – EDİRNE

Doç. Dr. Mustafa İNAN (Cerrahi Bilimler Editörü), mustafainan@trakya.edu.tr

Balkan Medical Journal, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi – EDİRNE

Ne gibi zararları vardır?

Duplikasyon basit bir hata gibi gözükse de büyük sıkıntılar doğurabilir (2). Öncelikle, duplikasyon kusuru işleyen yazar veya yazarlar böyle bir durumda dergi ve kurumlarından bu konuda bir etik soruşturma açılacağını beklemelidirler (3). Yinelenen yazılarının literatürden kalıcı "*retraction*" notu ile geri çekilmesi çoğu zaman gerçekleşen bir durumdur. Duplikasyon ile karşılaşan bir editör ise bundan büyük sıkıntı duyar çünkü değerlendirip, bastıkları yazı için hem kendisi hem yayın kurulu hem derginin danışmanları hem de yayıncı büyük emek harcamıştır (3,4). Duplikasyon orijinal olmayan verilerin ve sonuçların yayınlanması neticesinde derginin imajına da zarar verebilir. Bunun engellenmesi için duplikasyon saptandığında en kısa zamanda kusur soruşturulmalı ve uluslar arası yayın ve etik kuralları çerçevesinde gerekenler yapılmalıdır. Duplikasyon editörlerin ve çoğu zaman bu işi gönüllülükle yapan danışmanların gereksiz yere vakit ve emek kaybına yol açar. Duplikasyon dergide gereksiz yer tutup, diğer orijinal makalelerin basılmasını geciktirebilir veya engelleyebilir (5,6). Randomize klinik çalışmaların meta-analizinde verilerin iki kez sayılması hatalı sonuçların çıkmasına neden olabilir (7). Okuyucuların orijinal olmayan bir yazıyı okumuş olmaları da gereksiz vakitlerinin harcanmasına neden olacaktır (5). Ayrıca duplikasyonun, yayın haklarının devri ile ilgili anlaşmanın ihlali nedeniyle hukuksal bir boyutu da vardır.

Nasıl hareket edilir?

Duplikasyon düşünüldüğünde öncelikle editörler bu konuyu detaylı olarak araştırmalıdır. Yayının yinelenmesini gösteren belgeleri dikkatlice değerlendirdikten sonra, önce yazarlardan, sonra da diğer dergiden bu konuda bilgi isteyip, inceleme yapmalıdırlar. Mevcut açıklamaların editör ve yayın kurulunu tatmin edip, etmemesi ve bu kusurun masum bir hata sonucu yapılıp, yapılmamasına göre karar verilir. Bu konuda Committee of Publication Ethics'in (COPE) iki takip çizelgesi vardır (8). Bunlardan biri değerlendirmeye gönderilen yazıda, diğeri ise basılmış yazıda duplikasyon şüphesi olduğunda nasıl bir yol izleneceğini göstermektedir (8).

Duplikasyonun saptanması ve önlenmesi ne şekilde olur?

Baskı sonrası olan duplikasyon, çoğu zaman bir okuyucunun dikkati veya arama yaparken tamamen tesadüfi bir şekilde ve okuyucunun etik bildirim sorumluluğu ile durumu dergi editörüne iletmesi ile yapılan inceleme neticesinde saptanan bir durumdur. Bazen araştırmacılar bir konuda literatürü tararken, bazen de dergi kurulları önceden bastıkları yazıları kontrol ederken duplikasyonla karşılaşabilir.

Duplikasyon, yazıların başvuru veya değerlendirme aşamasında da baş-editör, yardımcı editör, danışman ve yayıncı tarafından tespit edilebilir. Benzerlik ve intihal arama programlarının, internet arama motorlarının ve literatür arama sayfalarının kullanılması bu aşamada çok faydalıdır. Bu arama yöntemleri çoğu zaman ücretsiz olarak edinilebilir ve yazıların değerlendirmesinde orijinalliğin belirlenmesi için faydalı olduğu gibi etik kusurların saptanması ve önlenmesinde de çok faydalıdır.

Duplikasyonun önlenmesinde araştırma ve yayın etiği eğitimi çok önemlidir. Editörlerin de bu açıdan önemli katkısı vardır. Dergilerinde yayın etiği ile ilgili yazıların çıkmasını sağlamalıdır. Yazarlara bilgi kısmında da mükerrer yazı başvurusunu ve

yayınını (duplikasyon) önleyici bilgiler yazmalı ve yayın hakkı devir formlarında da yazarlardan yazılarının başka bir yerde basılmadığı ve değerlendirme aşamasında olmadığı konusunda onaylarını almalılardır. Aynı anda birkaç dergiye aynı yazının başvurusunun yapılmasının engellenmesi gerekir. Yazarlar bir an evvel yazılarını yayınlamak için bazen böyle yanlış bir uygulama yapabilmektedir. Her iki dergide (hatta daha fazla) editör ve danışmanlar emek harcamakta, ama hangi dergi önce kabul ederse, yazı diğerlerinden geri çekilip, önce kabul eden veya basan dergiye bırakılmaktadır. Geri çekme taleplerinde bu olasılık mutlaka dikkate alınmalı, ne zaman geri çekme onayı verilebileceği net olarak yazarlara açıklanmalıdır. Buna benzer durumlarda hangi kılavuzların takip edileceği ve hangi yaptırımların uygulanacağı da dergilerde bildirilmelidir (5,9).

Danışman burada nasıl rol oynar?

Danışmanlar özveri ve gönüllülük çerçevesinde çalışan, bilimin ve dergilerin gelişimine önemli katkı sağlayan uzmanlardır. Danışmanların uzmanlık konularında güncel literatürü ve toplantıları takip etmeleri beklenir. Buradaki bilgiler veya hafızada kalan noktalar, değerlendirdikleri yazı ile ilgili yinelenme söz konusu ise, kendilerine faydası olacaktır. Bu şüpheleri olsun veya olmasın, danışmanlar ne kadar önceli takip etseler de değerlendirmelerini yaparken sıklıkla yukarı da bahsedilen internet, literatür ve intihal arama motorlarını kullanmaktadırlar. Henüz daha elektronik ortama yansımamış olan olası duplikasyonları da değerlendirdikleri yazıların çalışma alanlarındaki toplantı tutanaklarını inceleyerek fikir sahibi olabilirler.

Bazen danışmana ya tesadüfen ya da o konuda değerlendirme yapabilecek çok az kişiden biri olması nedeniyle, incelemesi için gönderilen yazının çok benzeri daha önce bir başka dergi tarafından değerlendirilmek üzere kendisine gönderilmiş olabilir (10). İkinci defa danışmanlık yaptığı yazı ya diğer dergi tarafından reddedilmiş veya yazar(lar) geri çekmiştir, ya kabul edilmiş ama henüz basılmamıştır, ya da basılmıştır. Bu durumda danışman bunun diğer dergide basılıp basılmadığını, ya da basıma kabul edilip, edilmediğini önceki derginin web sayfasından veya basılı kaynaklarından araştırmalıdır. Duplikasyon saptadığında veya şüpheli bir durumda konuyu editöre bildirmelidir. Henüz herhangi bir yerde basılmamış bir yazı iki farklı dergide değerlendiriliyor olabilir. Bu duplikasyonun bir başka şekli olan çoklu yazı başvurusudur (4,10). Özellikle atama ve yükseltme amacı ile bir an evvel makale sahibi olmak isteyen yazarlar tarafından yapılabilen bir etik kusurdur. Çoklu yazı başvurusunun engellenmesi ve tespitinde özellikle danışmanlar önemli katkı sağlayabilir.

Sonuç

Duplikasyonun önlenmesinde en önemli sorumluluk yazarlardadır. Daha önce eğer herhangi bir dergiye yazılarını göndermiş iseler, bununla ilgili başvurularını "ret" veya onaylanmış "geri çekme" şeklinde neticelendirmelilerdir ki bir başka dergiye başvuru yapabilsinler (11). Değerlendirme süreci sonlandırmadan, aynı dönemde birden fazla dergiye yazı gönderilmesi, bir başka deyişle çoklu yazı başvurusu duplikasyon gibi ele alınmalı ve engellenmelidir. Yazarlar önceden yayınlanmış verileri ve sonuçları ile ilgili en küçük bir benzerlik şüphesinde, önceki yayını editör ile paylaşmalıdırlar. Danışmanlar da diğer etik kusurlarda olduğu gibi duplikasyonların önlenmesi ve saptanmasında sorumluluk taşırlar ve bu konuda dergilere önemli katkı sağlayabilirler.

KAYNAKLAR

1. Erzan A: Yayın yoluyla işlenen etik ihlaller. İçinde: Erzan A (Ed). *Bilim Etiği Elkitabı*. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara, 2008, s:41-4.
2. Ürker O, Çobanoğlu N: Yaşam bilimlerinde araştırma ve yayın etiği. içinde: Yılmaz O (Ed). *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık 2011*, AVES Yayıncılık, Ankara, 2011, s:62-6.
3. *Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals: writing and editing for biomedical publication (Güncelleme: Nisan 2010)*. http://www.icmje.org/urm_full.pdf (Erişim: 01 Aralık 2012).
4. Kaul TK, Grewal A: Duplicate publications or submissions: an ethical misconduct. *J Anaesth Clin Pharmacol* 2010;26:139-42.
5. Dogra S, Yadav S: Duplicate publication: What an editor can do? *Indian J Dermatol Venereol Leprol* 2010;76:99-102.
6. Bosch X, Alfonso F, Bermejo J. Why Was Our Manuscript Rejected? *Rev Esp Cardiol* 2002;55:782-3.
7. Tramer Mr, Reynolds DJ, Moore RA, McQuay HJ. Impact of covert duplicate publication on meta-analysis: a case study. *BMJ* 1997;315:635-40.
8. COPE flowcharts. <http://publicationethics.org/resources/flowcharts> (Erişim: 01 Aralık 2012)
9. WHO manual for editors of health science journals. <http://applications.emro.who.int/dsaf/dsa1034.pdf> (Erişim: 01 Aralık 2012)
10. Duplicate submission. Case number: 09-15. COPE cases. <http://publicationethics.org/case/duplicate-submission-manuscript-%E2%80%98plant-and-soil%E2%80%99-plso5942-and-%E2%80%98applied-soil-ecology%E2%80%99-apsoil-d-0> (Erişim: 01 Aralık 2012)
11. CSE's white paper on promoting integrity in scientific journal publications. Editorial Policy Committee (2005–2006), Council of Science Editors. http://astro.berkeley.edu/~kalas/ethics/documents/authorship/cse_whitepaper.pdf (Erişim: 01 Aralık 2012)